

Nr 27

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser om kommunalval för perioden 1967—1970 m. m. jämte motioner.

I proposition nr 31 har Kungl. Maj:t, under åberopande av utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden, föreslagit riksdagen att antaga förslag till

1) lag med vissa bestämmelser om kommunalval för perioden 1967—1970 m. m.,

2) lag angående ändrad lydelse av 58 § lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen,

3) lag om ändring i kommunala vallagen den 6 juni 1930 (nr 253).

I anledning av propositionen har väckts de likalydande motionerna nr 645 i första kammaren av herr *Tistad m. fl.* och nr 796 i andra kammaren av herr *Nyberg m. fl.*, i vilka hemställts om bifall till propositionens förslag med vissa ändringar. Motiveringen är tryckt i första kammaren.

Propositionens lagförslag är av följande lydelse:

Förslag

till

Lag

med vissa bestämmelser om kommunalval för perioden 1967—1970 m. m.

I fråga om val och särskilda röstsammanräkningar för att utse landstingsmän, kommunalfullmäktige, municipalfullmäktige, stadsfullmäktige eller kyrkofullmäktige för perioden 1967—1970 eller stadsfullmäktige i Stockholm för perioden den 15 oktober 1966—den 14 oktober 1970 eller för del av sådan period förordnas härigenom,

att 45 § kommunala vallagen den 6 juni 1930 (nr 253)¹ icke skall gälla,

att i stället för 23 § första stycket kommunala vallagen nedan under motsvarande lagrumsbeteckning upptagna bestämmelser skola gälla,

¹ Senaste lydelse se beträffande 23 och 37 §§ 1962:72, 25 § 1952:265 samt 34 § 1963:128.

att i stället för ettvarvt av följande lagrum i kommunala vallagen, nämligen 25 § första stycket, 46 §, 47 §, 52 § 2 mom. och 53 §, skola gälla de bestämmelser som under motsvarande lagrumsbeteckning finnas upptagna i lagen den 12 mars 1954 (nr 79) med vissa bestämmelser om kommunalval för perioden 1955—1958 m. m.,

att vad i 21 § sista stycket och 37 § sjätte stycket kommunala vallagen sägs om samma lag skall gälla även beträffande 1954 års lag och denna lag samt att det i 24 § kommunala vallagen angivna formuläret skall ersättas av formulär av den lydelse bilaga till denna lag utvisar.

23 §.

Första stycket

Val är omedelbart och sker med slutna sedlar. Därvid skola begagnas valsedlar av vitt papper utan kännetecken. Ovanför namnen skall å valsedel utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av väljare eller för viss meningsriktning); vad i 34 § kommunala vallagen den 6 juni 1930 sägs om väljarbeteckning skall avse sådan partibeteckning. Nedanför namnen må vara anbragt, såsom valbeteckning, en av beteckningarna »landstingsmannaval», »kommunalfullmäktigval», »municipalfullmäktigval», »stadsfullmäktigval», »kyrkofullmäktigval för församlingen» eller »kyrkofullmäktigval för samfälligheten» eller annan beteckning i ord för ifrågavarande slag av val ävensom, såsom valkrets-beteckning, beteckning för den valkrets sedeln avser.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Hänvisning i lag eller annan författning till bestämmelse som ersatts av bestämmelse i denna lag skall avse sistnämnda bestämmelse.

Bilaga

Formulär till s. k. spaltad valsedel, som avses i lagen med vissa bestämmelser om kommunalval för perioden 1967—1970 m. m.

Plats för partibeteckning	

Plats för valbeteckning och valkretsbe- teckning eller endera	
.....	

Valsedelns storlek och antalet rum på sedeln får lämpas efter behovet. Vänstra sidan är avsedd för landstingsmänna- eller fullmäktignamn och suppleant- eller efterträdarnamn. Högra sidan är avsedd för *särskilda* suppleant- eller efterträdarnamn.

Som valbeteckning får nedanför namnen anbringas en av beteckningarna »Landstingsmannaval», »Kommunalfullmäktigval», »Municipalfullmäktigval», »Stadsfullmäktigval», »Kyrkofullmäktigval för församlingen» eller »Kyrkofullmäktigval för samfälligheten» eller annan beteckning i ord för det val som sedeln är avsedd för.

Som valkretsbe-
teckning får nedanför namnen anbringas även beteckning för den valkrets som sedeln är avsedd för.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 58 § lagen den 26 november 1920 (nr 796)
om val till riksdagen

Härigenom förordnas, att 58 § lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

58 §.

Valet skall pågå mellan klockan åtta förmiddagen och klockan tre eftermiddagen samt mellan klockan fem och klockan nio eftermiddagen; dock att, där högmässogudstjänst å valdagen hålles i den församling, till vilken valdistriktet hör, uppehåll göres för den tid gudstjänsten pågår.

Där å någon ort andra tider för valets förrättande finnas mera lämpliga, äge Konungens befallningshavande att därom på framställning av valnämnden förordna, med iakttagande att tillträde till valet skall finnas minst två timmar före klockan tre eftermiddagen samt å landet minst två timmar efter klockan fem eftermiddagen och i stad minst två timmar efter klockan sju eftermiddagen.

Valet skall pågå mellan klockan åtta och elva förmiddagen, mellan klockan ett och tre eftermiddagen samt mellan klockan fem och nio eftermiddagen.

Där å någon ort andra tider för valets förrättande finnas mera lämpliga, äge Konungens befallningshavande att därom på framställning av valnämnden förordna, med iakttagande att tillträde till valet skall finnas minst två timmar före klockan tre eftermiddagen, dock icke mellan klockan elva förmiddagen och klockan ett eftermiddagen, samt minst två timmar efter klockan sju eftermiddagen.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Senaste lydelse av 58 § se 1963:127.

Förslag

till

Lag**om ändring i kommunala vallagen den 6 juni 1930 (nr 253)**

Härigenom förordnas, att 22 § 1 mom. samt 37 och 59 §§ kommunala vallagen den 6 juni 1930¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Förslagen lydelse)***22 §.**

1 m o m. Val av landstingsmän, kommunalfullmäktige, stadsfullmäktige eller municipalfullmäktige skall pågå mellan klockan åtta och elva förmiddagen, mellan klockan ett och tre eftermiddagen samt mellan klockan fem och nio eftermiddagen.

Där å någon ort andra tider för förrättande av val som avses i första stycket finnas mera lämpliga, äge Konungens befallningshavande att därom på framställning av valnämnden förordna, med iakttagande att tillträde till valet skall finnas minst de tider som angivas i tredje stycket.

1 m o m. Val skall fortgå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen samt å landet minst två timmar efter klockan fem eftermiddagen och i stad minst två timmar efter klockan sju eftermiddagen. Där högmässogudstjänst å valdagen hålls i den församling, till vilken valdistriktet hör, skall uppehåll göras för den tid gudstjänsten pågår.

Val av kyrkofullmäktige skall pågå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen, dock icke mellan klockan elva förmiddagen och klockan ett eftermiddagen, samt minst två timmar efter klockan sju eftermiddagen.

¹ Senaste lydelse se beträffande 22 § 1 mom. 1963:128, 37 § 1962:72 och 59 § 1964:129.

(Nuvarande lydelse)

Vallokal och valtider för varje val-distrikt bestämmas av valnämnden. Om beslut beträffande vallokal och valtider vid val av landstingsmän, kommunalfullmäktige eller stadsfullmäktige skall underrättelse meddelas länsstyrelsen före juli månads utgång det år, då valet skall äga rum.

(Föreslagen lydelse)

Vallokal och, i fråga om val av kyrkofullmäktige, valtider för varje valdistrikt bestämmas av valnämnden. Om beslut beträffande vallokal vid val av landstingsmän, kommunalfullmäktige eller stadsfullmäktige skall underrättelse meddelas länsstyrelsen före juli månads utgång det år, då valet skall äga rum.

37 §.

Röstmottagare är ————— ställe sätter.

Röstmottagning skall ————— till ämbetet.

Röstmottagning å postanstalt skall äga rum under den tid postanstalten hålles öppen för allmänheten, å valdag dock minst en timme.

Röstmottagning å postanstalt skall äga rum under den tid postanstalten hålles öppen för allmänheten, å valdag dock minst en timme före klockan elva förmiddagen och en timme efter klockan ett eftermiddagen. Där särskilda skäl därtill äro, må Konungen begränsa tiden för röstmottagning å valdag till den tid postanstalt hålles öppen för allmänheten, dock minst en timme.

De väljare, ————— sina valsedlar.

Ej må ————— väljande tillåtas.

Å postanstalt ————— denna lag.

Där röstmottagning skall äga rum å beskickning ——— till kännedom.

Där röstmottagning skall äga rum å fartyg, ——— ombordvarandes kännedom.

59 §.

Valnämnden åligger ————— ordentligen verkställas.

Kostnaden för kungörande, som åligger valnämndens ordförande, ävensom utgifter för blanketter till röstkort och för kuvert, som avses i 26 och 29 §§, samt de i 34 § omförmälda omslagen skola gäldas vid val av kyrkofullmäktige av församlingen och i övriga fall av kommunen, vil-

Kostnaden för kungörande, som åligger valnämndens ordförande, ävensom utgifter för blanketter till röstkort och för kuvert, som avses i 26, 28 och 29 §§, samt de i 34 § omförmälda omslagen skola gäldas vid val av kyrkofullmäktige av församlingen och i övriga fall av kommu-

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

ken jämväl har att tillhandahålla lämpliga vallokaler och bestrida kostnaden för de anordningar, som avses i 26 § och 26 a §.

nen, vilken jämväl har att tillhandahålla lämpliga vallokaler och bestrida kostnaden för de anordningar, som avses i 26 § och 26 a §.

Röstmottagare å ————— uppdragets fullgörande.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Fortsatt giltighet av det provisoriska valsystemet vid kommunalval för perioden 1967—1970

År 1954 antogs ett provisoriskt valsystem för kommunalvalen för perioden 1955—1958. Sedermera har samma valsystem antagits även för perioderna 1959—1962 och 1963—1966. I propositionen föreslås nu, att detta provisoriska valsystem skall gälla också för kommunalvalen för perioden 1967—1970. Liksom 1954 års lag innebär förslaget, att bara en väljarbeteckning (partibeteckning) får användas och att mandatet fördelas mellan partierna efter uddatalsmetoden med första divisorn jämkad till 1,4.

I propositionen anför *föredraganden*, statsrådet Lundkvist, bl. a. följande:

Frågan om den framtida författningen omfattar också valsystemet. På grund av de överläggningar som pågår i författningsfrågan kan ställning alltså inte f. n. tas till hur valsystemet skall utformas för framtiden. Vilket valsystem som skall tillämpas vid kommunalvalen hösten 1966 måste emellertid bestämmas under den närmaste tiden. I detta läge är det enligt min mening naturligt att det provisoriska valsystem som nu har tillämpats vid andrakammarval och kommunalval sedan år 1952 tillämpas också vid kommunalvalen för mandatperioden 1967—1970. Som framhölls vid frågans behandling år 1952 är detta system utformat så att det utan valtaktisk samverkan mellan partier ger en rimlig genomsnittlig proportionell rättvisa för hela landet. När det infördes var grundtanken därför att det tidigare valsystemet med valtaktisk samverkan skulle ersättas med det provisoriska valsystemet utan sådan samverkan. Jag utgår från att denna grundtanke respekteras av de politiska partierna.

I *motionerna* uttalas härom, innan motionärerna ingår på sina till övriga lagförslag anknypande ändringsförslag:

Departementschefen talar genomgående om »valtaktisk» samverkan för att beteckna sådant som vanligen benämnes valteknisk samverkan. På vissa håll i landet har företrädare för olika partier funnit det naturligt att utbygga sin samverkan i kommunalpolitiken till ett gemensamt uppträdande i kommunalvalet. Sådant samarbete, som beslutas på lokalplanet, kan inte betecknas som valtaktiskt.

Valtiderna vid allmänna val

Gällande bestämmelser

Val till riksdagens andra kammare skall enligt lagen om val till riksdagen (ValL) pågå mellan kl. 8 fm. och kl. 3 em. samt mellan kl. 5 em. och kl. 9 em. Hålls högmässogudstjänst på valdagen i den församling som valdistriktet hör till, skall uppehåll i valförrättningen göras för den tid då gudstjänsten pågår (58 § första stycket).

Länsstyrelsen kan på framställning av valnämnden förordna om avvikelser från bestämmelserna i 58 § första stycket ValL, om andra tider för valförrättningen är mer lämpliga på någon ort. Tillträde till valet skall dock alltid finnas minst två timmar före kl. 3 em. samt på landet minst två timmar efter kl. 5 em. och i stad minst två timmar efter kl. 7 em. (58 § andra stycket).

Röstmottagning på postanstalt skall vid andrakammarval äga rum under den tid då postanstalten normalt hålls öppen för allmänheten. På valdagen skall postanstalt dock vara öppen för röstmottagning minst en timme före kl. 11 fm. och en timme efter kl. 1 em. Föreligger särskilda skäl, kan Kungl. Maj:t begränsa tiden för röstmottagning på valdag till den tid då postanstalten normalt hålls öppen för allmänheten. Den skall emellertid då hållas öppen minst en timme (72 § tredje stycket).

Kommunalval skall enligt Kommunala vallagen (KVL) pågå minst två timmar före kl. 3 em. samt på landet minst två timmar efter kl. 5 em. och i stad minst två timmar efter kl. 7 em. Hålls högmässogudstjänst på valdagen i den församling som valdistriktet hör till, skall uppehåll göras för den tid då gudstjänsten pågår (22 § 1 mom. första stycket).

Valtider för varje valdistrikt bestäms av valnämnden. Länsstyrelsen skall underrättas om valtider vid val av landstingsmän, kommunalfullmäktige eller stadsfullmäktige före utgången av juli det år då valet skall äga rum (22 § 1 mom. andra stycket).

Vid kommunalval skall röstmottagning på postanstalt äga rum under den tid då postanstalten hålls öppen för allmänheten. På valdagen skall postanstalt dock hållas öppen minst en timme (37 § tredje stycket).

Frågans tidigare behandling

År 1960 avskaffades röstlängsutdragen vid andrakammarval och ersattes med röstkort. I samband därmed utsträcktes tiden för röstning i vallokaler-na med en timme på morgonen och i fråga om landet med en timme på kvällen. Skälet för utsträckningen av tiden var att man ville söka hindra alltför omfattande poströstning (prop. 1960: 103 s. 53). I fråga om länsstyrelsens möjlighet att förordna om andra tider för valet än de som anges i lagen framhölls att det är angeläget att länsstyrelserna iakttar viss återhållsamhet

härvidlag. Medgavs undantag borde i huvudsak samma valtider fixeras i hela länet eller sammanhängande eller slutna delar av länet. Någon ändring i bestämmelserna om postanstalternas öppethållande ansågs inte behövas.

År 1961 avskaffades röstlängdsutdrag och ersattes med röstkort även vid kommunalval. 1955 års valutredning, vars förslag låg till grund för reformen, tog därvid upp frågan om valtider vid dessa val. Enligt utredningen kunde det ifrågasättas, om inte de gällande bestämmelserna i detta avseende borde ändras för att motverka ökning av antalet poströstande. Som skäl mot ändring anförde utredningen bl. a. att bestämmelserna i KVL om valtider hade utformats för att i möjligaste mån tillgodose den kommunala självbestämmanderätten, att de var avsedda att tillämpas vid skilda slags val med olika röstningsfrekvens och att de gav möjlighet att ta hänsyn till lokala förhållanden. Eftersom tiderna för röstningen vid viktiga kommunalval dittills hade bestämts så att de stämt överens med de tider som föreskrivs för andrakammarval, ansåg utredningen att det inte fanns behov att ändra bestämmelserna. Huvuddelen av remissinstanserna anslöt sig till utredningens mening, men på flera håll förordades att valtider skulle fixeras även för kommunala val. Föredragande departementschefen intog samma ståndpunkt som valutredningen. Han underströk dock, att olika valtider medförde olägenheter för väljarna, och förutsatte att länsstyrelserna verkade för så stor enhetlighet som möjligt inom länen i fråga om valtider. I allmänhet borde valtider vid andrakammarval tillämpas (prop. 1961: 175 s. 55). Vid riksdagsbehandlingen lämnades förslaget utan erinran (KU 18).

Med anledning av motioner till 1962 års riksdag uttalade konstitutionsutskottet (utl. 13), att olägenheter i olika avseenden var förbundna med varierande valtider vid allmänna val. Utskottet ansåg emellertid, att man borde avvakta resultatet av de åtgärder, som departementschefen hade anbefallt år 1961 för att nå största möjliga enhetlighet inom de olika länen, innan frågan om nya regler om valtider för kommunalval övervägdes närmare. Det var enligt utskottet önskvärt, att Kungl. Maj:t på nytt övervägde frågan när ytterligare erfarenheter hade vunnits. I enlighet med utskottets hemställan beslöt riksdagen ge Kungl. Maj:t till känna vad utskottet hade anfört.

Frågan om valtider vid kommunalval togs upp i riksdagen även vid 1963 års riksdag. Konstitutionsutskottet (utl. 7) vidhöll sin förra årets uttalade uppfattning. Utskottets majoritet fann emellertid, att erfarenheterna från kommunalvalet år 1962 inte torde vara helt tillfredsställande, och ansåg det därför önskvärt, att Kungl. Maj:t uppmärksammade frågan. I en reservation uttalade sju ledamöter, att utskottet hade bort hemställa att riksdagen, med hänsyn till olägenheterna med andra valtider för kommunalval än för andrakammarval och andra tider för val på landet än för val i stad, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förnyat övervägande av frågan om lika valtider vid allmänna val samt om förslag till lagändringar i så god tid, att ändringarna kunde beslutas och träda i kraft till 1964 års andrakammarval. Riksdagen följde utskottet.

Propositionen

I en framställning till Kungl. Maj:t år 1964 föreslog länsstyrelsen i Östergötlands län, att reglerna om valtider vid kommunalval skulle bringas i överensstämmelse med motsvarande regler för andrakammarval och att bestämmelserna om uppehåll i valförrättning under högmässogudstjänst skulle utgå. Remissyttranden över framställningen inhämtades från överståthållarämbetet, länsstyrelserna i samtliga län utom Östergötlands län, samtliga domkapitel, 1965 års valtekniska utredning, Svenska stadsförbundet, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, Centerpartiets riksorganisation, Folkpartiets riksorganisation, Högerns riksorganisation och Sveriges socialdemokratiska arbetarparti.

I propositionen föreslås till en början, att bestämmelserna om valtider i KVL ändras så att de stämmer överens med motsvarande i ValL. I samband härmed faller det sig naturligt, uttalar föredraganden, att också bestämmelserna om röstmottagning på postanstalt blir lika i de båda vallagarna. I praktiken innebär detta, att postanstalterna normalt skall hållas öppna minst två timmar på kommunal valdag i stället för som nu minst en timme.

Propositionen redovisar särskilda överväganden rörande valtider vid kyrkofullmäktigval. Varken i länsstyrelsens framställning eller i flertalet remissyttranden har någon särbedömning gjorts i fråga om behovet av enhetliga valtider vid dessa val. Åtta remissinstanser, som tillstyrkt fixerade valtider vid kommunalval, har emellertid förordat undantag från den generella regleringen i fråga om kyrkofullmäktigvalen. Som skäl har genomgående anförts, att valdeltagandet i dessa val i regel är ringa och att de inskränkningar i valtider, som hittills brukat göras, inte medfört några olägenheter. Föredraganden ansluter sig till denna uppfattning. Av praktiska skäl bör det alltjämt ankomma på valnämnderna att bestämma valtider vid kyrkofullmäktigval med hänsyn till förhållandena i varje särskilt valdistrikt. Det är givetvis önskvärt, framhåller föredraganden, att valnämnden endast när det verkligen är befogat frångår de tider som tillämpas vid de borgerliga kommunalvalen.

Vidare föreslås i propositionen, att nuvarande bestämmelser om uppehåll i valförrättning under tid då högmässogudstjänst hålls skall ändras till att avse uppehåll kl. 11—13. Vid remissbehandlingen har flertalet instanser tillstyrkt en sådan ändring. De som avstyrkt har funnit, att möjligheterna att sammanlysa gudstjänster gör det onödigt att ändra nuvarande bestämmelser. Föredraganden framhåller, att skillnaderna mellan de båda ståndpunkterna är obetydlig och att även de synpunkter, som företräds av de avstyrkande remissinstanserna, blir i det väsentliga beaktade om nuvarande föreskrifter ersätts med en bestämmelse om uppehåll kl. 11—13. Att i detta avseende införa särbestämmelser för kyrkofullmäktigval, vilket föreslagits i några remissyttranden, anser föredraganden inte påkallat.

Motionerna

Motionärerna har upptagit frågorna om postanstalternas öppethållande och om uppehåll i valförrättning för kyrkofullmäktigval under tid då högmässogudstjänst pågår. De hemställer, »att riksdagen måtte besluta föreslagen lag om ändring i kommunalvallagen av den 6 juni 1930 med följande ändringar:

a) att bestämmelsen om möjlighet för Kungl. Maj:t att inskränka tiden för postanstalts öppethållande för röstmottagning utgår;

b) att enhetliga tider för postanstalts öppethållande för röstmottagning införes över hela landet;

c) att i större städer en postanstalt skall hållas öppen för röstmottagning även en timme mellan kl. åtta och nio eftermiddagen;

d) att nuvarande regler om uppehåll i valförrättningen under den tid högmässogudstjänst pågår bibehålles för kyrkofullmäktigevalens del» samt att utskottet måtte utarbeta erforderlig lagtext.

Motionärerna anför i fråga om poströstningen, att det är svårt att inse att några särskilda omständigheter av vikt kan uppkomma, som skulle motivera ett inskränkt öppethållande, och att bestämmelsen om Kungl. Maj:ts befo-genhet härvidlag därför bör utgå. Vidare synes det motionärerna önskvärt med enhetlig öppethållandetid över hela landet. De anför närmare härom:

Poströstningen tilltar alltmer. Ett högt valdeltagande är önskvärt. Möjligheter härtill erbjudes genom att allmänheten ges möjlighet till poströstning. Genom den starka motoriseringen i dagens samhälle har medborgarna blivit allt rörligare. Om enhetliga tider för postanstalternas öppethållande infördes skulle detta utan tvivel underlätta för den röstberättigade att begagna sig av möjligheten att avlämna sin röst på postanstalt.

Det är vidare önskvärt att möjligheter till poströstning finns även under kvällstid. Detta torde gå att arrangera i vart fall i större städer, så att en postanstalt i staden åläggs att hålla öppet även mellan kl. åtta och nio på valdagens kväll. Senaste tillfälle för poströstning bör sålunda sammanfalla med motsvarande för vanlig röstning.

Motionärerna vill inte för de borgerliga kommunalvalens del motsätta sig den föreslagna ändringen angående avbrott i valförrättning kl. 11—13 men uttalar beträffande kyrkofullmäktigvalen följande:

Dessa är i större utsträckning en lokal anordning. Valdeltagandet är regelmässigt relativt lågt. Det förefaller onödigt att behöva tillgripa sammanlysning av gudstjänster för att anpassa sig till en viss fixerad tidpunkt. Några större olägenheter torde icke uppstå om den nuvarande ordningen bibehålles. Vi vill erinra om att åtskilliga remissinstanser avstyrkt att samma valtider föreskrivs för kyrkofullmäktigevalen som för övriga val.

Utskottet

Förslaget om förlängning av det provisoriska valsystemet vid kommunalval och vad föredragande statsrådet i anslutning därtill anfört föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Övriga i förevarande proposition framlagda förslag avser väsentligen att åvägabringa lika valtider vid allmänna val. Önskemål om en reform i denna riktning har uttryckts av utskottet vid 1962 och 1963 års riksdagar. Utskottet hälsar därför med tillfredsställelse, att förslag i ämnet nu framlagts.

I motionerna I: 645 och II: 796 förordas *dels* vissa längre gående reformer beträffande de tider, då postanstalterna skall hållas öppna på valdag, *dels* att nuvarande regel om uppehåll i valförrättning under tid, då högmässogudstjänst hålls, skall bibehållas för kyrkofullmäktigvalens del och inte, som i propositionen föreslås, ersättas av en bestämmelse om uppehåll mellan bestämda klockslag. I fråga om poströstningen bör det uppmärksammas, att propositionens förslag innebär en utvidgning av nuvarande regler om postanstalts öppethållande vid kommunalval. Ytterligare ålägganden för postanstalterna bör enligt utskottets mening inte nu ifrågakomma. En sådan reform bör inte genomföras utan att postverket beretts tillfälle att yttra sig, vilket inte skett i förevarande sammanhang med hänsyn till att propositionens förslag endast åsyftar lika regler för kommunalval och andrakammarval. Utskottet finner sig inte heller kunna biträda motionärernas förslag i fråga om kyrkofullmäktigvalen. Tillräckliga skäl synes inte föreligga för att i det berörda hänseendet göra skillnad mellan dessa val och övriga allmänna val. Utskottet avstyrker sålunda motionerna och tillstyrker propositionen jämväl i vad den avser förslagen till ändringar i vallagarna.

Utskottet hemställer sålunda,

att riksdagen måtte, med avslag på motionerna I: 645 och II: 796, bifalla proposition nr 31.

Stockholm den 17 mars 1966

På konstitutionsutskottets vägnar:

GEORG PETTERSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Georg Pettersson, Sveningsson*, Erik Olsson, Sörlin*, Sörenson, Palm*, Sten Andersson*, Tistad och Svenungsson; samt

från andra kammaren: herrar Henningsson, Magnusson i Tumhult, fru Thunvall, herrar Johansson i Trollhättan, Larsson i Luttra*, Andersson i Billingsfors, Andersson i Storfors, Keijer, Werbro och Boo*.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Sveningsson, Sörenson, Tistad, Svenungsson, Magnusson* i Tumhult och *Werbros*, vilka anför:

I likhet med motionärerna anser vi, att längre gående reformer är påkallade i fråga om postanstalternas skyldighet att hålla öppet under valdag och att bärande skäl inte förebragts för propositionens förslag att även för kyrkofullmäktigvalens del ersätta nuvarande bestämmelse om uppehåll i valförrättning under högmässotid med en föreskrift om uppehåll kl. 11—13. I förstnämnda hänseende bör bestämmas, att postanstalterna skall hållas öppna kl. 10—11, kl. 15—16 och i städer med minst 20 000 innevånare även kl. 20—21. Konungens befogenhet att begränsa tiden för postanstalts öppet-hållande bör upphävas. Motsvarande lagändringar bör genomföras även för andrakammarvalens del, men förslag därom synes inte behöva framläggas redan i detta sammanhang.

Vi hemställer sålunda,

att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I: 645 och II: 796, bifalla proposition nr 31 med de ändringarna att 22 § 1 mom. tredje stycket samt 37 § tredje stycket kommunala vallagen får följande lydelse:

22 § 1 mom.

Val av kyrkofullmäktige skall pågå minst två timmar före klockan tre eftermiddagen och minst två timmar efter klockan sju eftermiddagen, dock icke under tid då högmässogudstjänst hålles i den församling, till vilken val-distriktet hör.

37 §

Röstmottagning å postanstalt skall äga rum under den tid postanstalten hålles öppen för allmänheten, å valdag dock alltid mellan klockan tio och klockan elva förmiddagen, mellan klockan tre och klockan fyra eftermiddagen och i städer med minst 20 000 innevånare därutöver mellan klockan åtta och klockan nio eftermiddagen.

Särskilt yttrande

av herrar *Sveningsson, Sörenson, Tistad, Svenungsson, Magnusson* i Tumhult, *Keijer* och *Werbros*:

I det avsnitt av förevarande proposition, som avser förlängning av det provisoriska valsystemet vid kommunalval, anför föredragande statsrådet, att grundtanken, då detta valsystem ursprungligen infördes, var att komma ifrån »valtaktisk» samverkan mellan partier, och att han utgår från att denna grundtanke respekteras. I anledning av detta uttalande vill vi anmärka följande.

Sedan möjligheterna att utsätta kartell- eller fraktionsbeteckning på valsedel borttagits, kan samverkan mellan partier endast ske genom att de uppträder under en gemensam partibeteckning och utan annan möjlighet för väljarna att särskilja de olika samverkande partierna än den som kandidaternas namn ger. En sådan samverkan förutsätter uppenbarligen en djupgående intressegemenskap och kan också leda till röstförluster. Man kan därför enligt vår uppfattning inte tala om »valtaktisk» samverkan i sådana fall.